

Abstracts

At tælle og fortælle i forskning og praksis

Konference i Dansk bevægelses- og idrætspædagogisk forskningsnetværk
8/11-2018 fra 9.30 til 20.00 Brandbjerg Højskole

BRIDGING

Dansk bevægelses- og
idrætspædagogisk forskningsnetværk

Hoppeline

v. Lise Hostrup Sønnichsen, lhos@ucsyd.dk

Projekt Hoppelines fysisk aktiverende fortællinger er et bud på voksenstyret bevægelsesaktivitet i dagtilbud med en målsætning om at give plads til pædagogers faglige improvisation og herigennem til børns egen kropslige, legende, sociale og medskabende praksis. Opsamling af viden er lavet gennem videoobservationer, interview suppleret af en elektronisk spørgeskemaundersøgelse. I projektet deltager lige nu 1111 institutioner fordelt over hele landet.

Lidenskab og bevægelse i dagtilbud

v. Ole Lund, ollu@via.dk

Lidenskab er beskrevet som en stærk følelsesmæssig bevægelse eller tiltrækning rettet mod aspekter eller aktiviteter i omverden. I kropsligt udtryksfulde praksisser, som f.eks. skuespil og sport nævnes lidenskab ofte som en af de bærende drivkræfter hos de bedste udøvere. Ifølge Kierkegaard (2009) og Sløk (2016) er lidenskab dog et helt grundlæggende aspekt ved det at være menneske. Den er dynamikken, drivkraften og grunden til alle menneskelige bedrifter (Sløk 2016, 143). Ud fra dette perspektiv synes lidenskab også at være et centralt aspekt at arbejde med i pædagogiske sammenhænge. På trods af dette, har lidenskab hidtil kun spillet en perifer rolle i pædagogikken. Dog aktualiseres betydningen af den sanselige og eksistentielle dimension ved børnelivet i den nye styrkede læreplan for dagtilbudsområdet, hvor den anses for at være helt afgørende for børns erfaringskabelse, følelsesmæssige tilstand og sociale tilhørsforhold.

At tænke pædagogik som et spørgsmål om at skabe lidenskab for en given dagtilbudsaktivitet, synes dog at stille pædagogen over for 'nye' udfordringer, idet lidenskab ikke alene kan skabes på baggrund af gode forklaringer eller god planlægning. Men det synes også at handle om at bevæge børn til at handle, til at se, til at tænke uden at de først bliver givet en grund til hvorfor de bør gøre dette (Lund, 2017; Wrathall, 2009).

At lidenskab ikke lader sig fuldt ud rationalisere eller formalisere stiller endvidere forskeren overfor for udfordringer, idet det må forventes at væsentlige aspekter ved fænomenet risikerer at stå usagt tilbage, hvis man angriber undersøgelsen på traditionel videnskabelig vis (igennem teoretisering og objektivisering). Derfor vil indeværende undersøgelse tage sit udgangspunkt i (skøn)litterære og artistiske værker i et forsøg på at identificere fortællinger om lidenskabens levede og praksisnære betydning. Oplægget vil lægge op til en diskussion om, hvordan man kan arbejde med at genfortælle bevægende eksempler på lidenskab fra den artistiske verden så det giver umiddelbart mening for dagtilbudspraksis og sætter den i bevægelse?

Referencer:

Kierkegaard, S. (2009). Frygt og bæven. Det lille forlag.

Lund, O. (2017). Being Pulled into the Drama – How Early Childhood Educators Motivate Children by Way of Bodily Contact and Movements. *American Journal of Educational Research*, 5, 12, 1200-1207.

Sløk, J. (2016). *Liv og lidenskab*. Kristelig Dagblads forlag.

Wrathall, M. A. (2009). Existential phenomenology. I Dreyfus, H. L., & Wrathall, M. A. (eds.). *A companion to phenomenology and existentialism* (Vol. 35). John Wiley & Sons, 31-47.

Øvelseskultur i børnehaven

v. Flemming Nørgaard, flno@via.dk

I dette projekt er hovedformålet at undersøge, hvordan børn i børnehaven øver sig. Heri arbejdes der med en forståelse af øvelse som dét, at involvere, gentage og anstrenge sig. Øvelsesbegrebet defineres som enhver handling, der gør den øvende i stand til at forbedre sin næste udførelse af den samme handling (Sloterdijk, 2013). Til øvelsesbegrebet og børns læring knyttes der herudover begreber som opmærksomhed, fordybelse og gentagelse.

Et sekundært sigte har med pædagogens indsigt og forståelse af øvelsesbegrebet at gøre, da mere viden om øvelseskultur vil gøre pædagogen mere bevidst om, hvordan denne kan understøtte barnet i øvelse af kropslige aktiviteter, og dermed kvalificere arbejdet med barnets (kropslige) dannelse.

Forskningsspørgsmål: Hvad betyder det at øve sig i børnehaven, og hvordan bidrager øvelse til børnenes (kropslige) dannelse? Hvilke forestillinger har pædagoger om bevægelse og øvelse, og hvordan kan pædagogerne støtte børnene i at øve sig?

Metode: Empirigenereringen indledes med intensive passive observationer (Spradley, 1980), og bevæger sig herefter gradvist over i et fokuseret korttidsetnografisk feltarbejde i en børnehave (Pink & Morgan, 2013). Afslutningsvist gennemføres semistrukturerede livsverdensinterview med involverede og relevante pædagoger (Kvale & Brinkmann, 2014).

Foreløbige observationer og teoretiske betragtninger: Foreløbige observationer af øvelsesbegrebet indikerer, at idrætslige idealer for bevægelsesfærdigheder har trænge kår i børnehaven, fordi pædagoger bevidst afholder sig fra at rette på børns bevægelser af frygt for at påføre børn følelsen af nederlag (Blume & Lund, 2018). På baggrund af disse foreløbige observationer kan der ud fra en teoretisk betragtning peges på et paradoksalt forhold, for på den ene side (fejl-)retter pædagogen ikke, når det kommer til kropslige aktiviteter, men holder sig ikke tilbage hvis der er tale om mere ”hverdags” situationer i forbindelse med spisning, hygiejne eller påklædning. Til oplægget diskuteres betragtninger og foreløbige observationer i forhold til forskningsspørgsmålet.

Litteratur:

Blume, M., & Lund, O. (2018). Kropslige dannelsesprocesser i børnehaven. Et kulturanthropologisk perspektiv. *MOVE*, (1).

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Interview. Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag.

Pink, S., & Morgan, J. (2013). Short-Term Ethnography: Intense Routes to Knowing. *Symbolic Interaction*, 36(3), 351–361. <https://doi.org/10.1002/SYMB.66>

Sloterdijk, P. (2013). *You must change your life : on anthropotechnics*. Cambridge: Polity.

Spradley, J. P. (1980). *Participant observation*. Fort Worth: Harcourt Brace.

Idrætsefterskoler

v. Lise Maria Elkrog-Hansen, lmhansen@health.sdu.dk

Formål: "Hvordan lykkes vi med det, som vi tror vi lykkes med?" er et af de spørgsmål, som de fem idrætsefterskoler Oure, BGI akademiet, Bernstorffsminde, Glamsdalens og Vejstrup ønsker at få belyst i et nyt forskningsprojekt, der gennemføres i samarbejde med Forsknings- og Innovationscenter for Idræt, bevægelse og læring (FIIBL), UCL & SDU. Forskningsinitiativet skal finde svar på, hvad det er, som gør, at mange oplever idrætsefterskoler og efterskoletiden som noget helt unikt. Kan den skoletype noget særligt - og i så fald, hvad består det særlige af?

Metode: Med start i efteråret 2018 gennemføres der organisations- og kulturanalyser af de enkelte idrætsefterskoler. De samles i en komparativ analyse, hvor der blandt andet vil være fokus på skolespecifikke kulturtiltag såsom fællesgymnastik, morgensang og andre traditioner, som er nogle af de mange komponenter, der antages at indgå i den fælles skabelse af efterskolelivet og det førnævnte særlige. Det metodiske udgangspunkt vil være kvalitative metoder i form af fx interviews, surveys og observationer. I forbindelse med organisations- og kulturanalysen gennemføres der observationer på de enkelte idrætsefterskoler, som efterfølgende kvalificeres gennem brugen af kvalitative interviews med ledere/forstandere, lærere og elever. Der gennemføres ligeledes en survey blandt idrætsefterskolernes nuværende elever, som har til formål at generere baggrundviden om efterskoleeleverne som en samlet gruppe. I den forbindelse tages der udgangspunkt i Susanne Ploug Sørensens ramme for kulturanalyser

Teori: Teoretisk tages der afsæt i kulturperspektiver, som de formuleres hos Majken Schultz. Med udgangspunkt i antropologen, Clifford Geertz, og organisationspsykologen, Edgar Schein, tolker og diskuterer Schultz kultur i forskellige organisationer. Der gøres også brug af Mary Jo Hatchs kulturmodel, der på flere måder videreudvikler perspektiver fra de øvrige teoretiske afsæt.

Resultater: På baggrund af survey-undersøgelsen og den komparative analyse forventes det at kunne fremlægge velfunderet viden om, hvilken betydning/rolle organisationen og kulturen spiller for den fælles skabelse af efterskolelivet og efterskoleelevers oplevelse af det særlige.

Bevægelse i undervisningen

v. Kasper Lasthein Madsen, KLMA@via.dk

Præsentationen tager udgangspunkt i aktionsforskningsprojektet iMOOW!, der undersøger, hvordan motion og bevægelse kan integreres i undervisningen i folkeskolen. Projektet har i løbet af det seneste

år befundet sig i en eksplorativ fase, men gradvist peger erfaringerne på et erkendelsesmæssigt potentiale i elevernes kropslige og bevægelsesmæssige engagement i faget. Det har ført projektet i en fænomenologisk retning og leder hen mod en enactive/handlingsorienteret tilgang (Di Paolo, Rohde, & Jaegher, 2010; Gallagher, 2017; Gallagher & Lindgren, 2015).

Refleksioner og erfaringer fra undervisningssituationer og workshops i iMOOW! kredser om den pædagogiske udfordring i at udvikle bevægelsesaktiviteter, som sætter eleverne i et handlingsorienteret samspil med det faglige indhold. Det peger på to centrale problemstillinger: Hvordan kan faglige begreber begribes gennem handling? Hvad er det for didaktiske elementer, der er vigtige at medtænke i udviklingen og planlægningen af enactive bevægelsesaktiviteter?

Dataindsamlingen i det første år har bestået af etnografiske feltnoter fra observationer af undervisning samt referater af seminarer og workshops, som lærere og pædagoger har afholdt.

For at belyse ovenstående problemstillinger yderligere interviewes de involverede lærere for at komme tættere på de didaktiske faktorer, der har betydning for at udvikle en enactive tilgang til bevægelse i undervisningen. Inspireret af den fænomenologiske metode udføres flere semistrukturerede livsverdensinterviews (Kvale & Brinkmann, 2015).

Referencer:

Di Paolo, E. A., Rohde, M., & Jaegher, H. De. (2010). Horizons for the Enactive Mind: Values, Social Interaction, and Play. In J. Stewart, O. Gapenne, & E. A. Di Paolo (Eds.), *Enaction: Toward a New Paradigm for Cognitive Science*. Cambridge: The MIT Press.

Gallagher, S. (2017). *Enactivist interventions - Rethinking the mind*. Oxford: Oxford University Press.

Gallagher, S., & Lindgren, R. (2015). Enactive metaphors: Learning through full-body engagement. *Educational Psychology Review*, 27(3), 391–404.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Interview : det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. Kbh.: Hans Reitzel.

Variation og alsidighed som dannelsesideal i folkeskolens idrætsundervisning

v. Esben Stilund Volshøj, esvo@via.dk

Variation og alsidighed er i dag et udbredt ideal for idrætsundervisningen i folkeskolen (Hammershøj, 2013; Klafki, 2001; Undervisningsministeriet, 2016b). Fagets brede formålsparagraf og mange mål fordrer, at eleverne skal vide og kunne meget forskelligt i idræt (Undervisningsministeriet, 2016a). Men alsidighed og variation som ideal indeholder et dilemma i forhold til et andet dannelsesideal om, at få eleverne til at fordybe og øve sig i idræt (Klafki, 2001; Undervisningsministeriet, 2014). Eksemplarisk undervisning med afsæt i idrætspædagogiske modeller kan ifølge David Kirk være et bud på, hvorledes forholdet mellem alsidighed og fordybelse kan overvindes (Kirk, 2011).

Denne præsentation vil fremlægge en undersøgelse af, hvordan variation og alsidighed forstås i evalueringsrapporter og officielle styringsdokumenter for idrætsundervisningen i folkeskolen. Endvidere vil præsentationen fremlægge idrætspædagogiske modeller, som et bud på hvordan variation og alsidighed også kan forstås, og som kan være med til at bidrage til idrætslig dannelse og opfyldelse af fagets mål (Kirk, 2011; Standal, 2018).

Præsentationen vil opstille en række (dominerende) idrætspædagogiske modeller som eks. tactical game approach (Haerens, Cardon, De Bourdeaudhuij, & Kirk, 2011), sundhed (Haerens et al., 2011), movement literacy (Standal, 2015), øvelse (Aggerholm, Standal, Barker, & Larsson, 2017), definere hvad en idrætspædagogisk model er, og diskutere hvordan idrætspædagogiske modeller kan bidrage til dannelsesidealet om alsidighed forstået ud fra et pædagogisk perspektiv og ikke alene ud fra et indholdsområde-perspektiv.

Litteratur:

Aggerholm, K., Standal, O., Barker, D. M., & Larsson, H. (2017). On practising in physical education: outline for a pedagogical model. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 0(0), 1–12. <https://doi.org/10.1080/17408989.2017.1372408>

Haerens, L., Cardon, G., De Bourdeaudhuij, I., & Kirk, D. (2011). Toward the Development of a Pedagogical Model for Health-Based Physical Education. *Quest*, 63(3), 321–338. <https://doi.org/10.1080/00336297.2011.10483684>

Hammershøj, L. G. (2013). *Dannelsen i uddannelse*. København: Danske Underviserorganisationers Samråd.

Kirk, D. (2011). *Physical education futures*. Routledge. Retrieved from https://www.saxo.com/dk/physical-education-futures_david-kirk_paperback_9780415677363

Klafki, W. (2001). *Dannelsesteori og Didaktik – Nye Studier* (1st ed.). Aarhus: KLIM.

Standal, Ø. F. (2015). *Phenomenology and Pedagogy in Physical Education*. New York: Routledge - Ethics and Sport.

Standal, Ø. F. (2018). Kropslig dannelse - “Bevægelseslitteracy” som pædagogisk model. In J.-O. Jensen, H. T. Jørgensen, & E. S. Volshøj (Eds.), *Motion og bevægelse i skolen* (1st ed., pp. 55–69). København: Hans Reitzels Forlag.

Undervisningsministeriet. (2014). *Folkeskolens formålsparagraf* | EMU Danmarks læringsportal. Retrieved March 16, 2018, from <https://www.emu.dk/modul/folkeskolens-formalparagraf>

Undervisningsministeriet. (2016a). *Fællesmål for faget idræt*. Ministeriet for børn, unge og ligestilling. Retrieved from [http://www.emu.dk/sites/default/files/Fælles Mål for faget idræt.pdf](http://www.emu.dk/sites/default/files/Fælles_Mål_for_faget_idræt.pdf)

Undervisningsministeriet. (2016b). *Vejledning for faget idræt* | EMU Danmarks læringsportal. Retrieved December 20, 2016, from <http://www.emu.dk/modul/vejledning-faget-idræt>

Kulturelle udfordringer i idrætsundervisningen i 1. G i Grønland

v. Lars Elbæk, Nicolai Korfix Nielsen, Kristian Normann Pedersen, Anne Houmøller og Christoffer Pals Bendixen, lelbaek@health.sdu.dk

I Grønland og Danmark ses en stigning i antallet af gymnasiefremmede elever. Samtidigt rummer overgangen fra folkeskolen til Gymnasiet i Grønland en dobbeltkulturel udfordring, da transitionen ofte medfører flytning til en anden by og mødet med et fremmed sprog (dansk), som er dominerede i det grønlandske gymnasium, mod grønlandsk i folkeskolen. Lignende udfordringer ses i idrætsundervisningen hos gymnasieelever i Danmark med 2-sproglig baggrund. I projektet undersøges derfor: Hvilken idrætsundervisning kan udvikles, der imødekommer elevernes kulturelle udfordringer i transitionen til idræt i 1.G i det grønlandske gymnasium?

En gruppe idrætslærere ved det Grønlandsk gymnasium (GUX Sisimiut) arbejdede sammen om at undersøge spørgsmålet, ved at anvende aktionsforskning som strategi og bruge kvalitative metoder i form af møde-logbog, observationer samt interview med lærere og elever, til at udvikle en kulturel imødekommende undervisningskultur. Data blev efterfølgende analyseret tematisk.

Efter pre-fasen med afklaring af kontekst og præmisser bestod aktionsforskningen af: (1) En afklaringsfase med løbende forhandlinger af formål, indhold og form, (2) En aktionsfase med testning af undervisning med ultimate som aktivitet, (3) En refleksionsfase med etablering af en dybere forståelse af undervisningens elevinvolverende muligheder.

Gennem Aktionsforskningens aktiviteter udvikledes et undervisningsgrundlag byggende på de tre værdier, 'Fokus på læring', 'Inklusion og tilgodese kulturel baggrund' samt 'God energi' og de tre didaktiske principper 'Tydelige rammer', 'Elevernes parathed' og 'Udfordringer'.

I test af undervisning viste det sig afgørende at være 'imødekommende' over for elevernes kulturelle baggrund og deltagelse. I andre situationer optrådte modsatrettede erfaringer, hvor elevernes 'ikke deltagelse' affødte 'frustrationer', som var vanskelige at overkomme. Det blev tydeligt at elevernes parathed til involvering i udvikling af undervisningskulturen er afgørende for succes med dette. Det anbefales således at etablere stabile værdier og klare principper, for at skabe tryghed i undervisningen, der på sigt skaber tryghed i forhold til elevinvolvering i udvikling af undervisningskulturen.

Professionelle læringsfællesskaber mellem idrætslærere i Grønland

v. Lars Elbæk, Nicolai Korfix Nielsen, Kristian Normann Pedersen, Anne Houmøller og Christoffer Pals Bendixen, lelbaek@health.sdu.dk

I skiftet til Gymnasieskolen i Grønland observeres for eleverne ofte en dobbeltkulturel udfordring. I transitionen fra folkeskolen flytter mange elever til en anden by, og de møder et fremmed sprog (dansk). Tilsvarende udfordringer kan opleves med gymnasieelever i Danmark med 2-sproglig baggrund. Udfordringen er derfor: At fremme det grønlandske gymnasiums forudsætning for at imødekomme elevernes kulturelle udfordringer i transitionen til gymnasiets idrætsundervisning. En gruppe idrætslærere ved et Grønlandsk gymnasium (GUX Sisimiut) arbejdede sammen om undersøgelsens formål og anvendte aktionsforskning til at udvikle nye undervisningsformer og etablere et udviklingsorienteret lærerteam. Nærværende undersøgelse omhandler det vi som lærere lærte om etablering og udvikling af et Professionelt Udviklende LærerPraksisfællesskab (PULP).

Wengers teori om praksisfællesskaber og forskning om udvikling af "Professional Learning Communities (PLC) er anvendt som grundlag for at undersøge spørgsmålet: Hvilke faktorer indgår i opbygning af et professionelt læringsfællesskab mellem idrætslærere i forhold til grønlandske gymnasieelevernes kulturelle udfordringer?

Undersøgelsen bygger på metanalyser af data og resultater fra refleksionsfasen vi som lærere gennemførte efter at projektets aktioner var afsluttet. Læring gennem projektets aktioner og de efterfølgende refleksioner førte til etablering af et PULP.

Projektets rammer i form af kontekst, præmisser og processen havde afgørende indflydelse på resultaterne. Hovedansvarlige læreres vedholdenhed omkring elevinvolvering var nøglen til udvikling af og viden om udvikling af undervisningskulturen. At handle tvang i forhold til test af konkret undervisning kan være med til at fremme beslutningstagen og dermed udvikling af undervisningen. Praksis med selvpålagt udvikling af undervisningskulturen fordrer større åbenhed blandt lærerne samt udfordrer rollerne og kan være med til at fremme relationerne i lærergruppen.

Det anbefales i et udviklingsarbejde gentagende at vende tilbage til data, idet afstand til erfaringer og eftertanke kan være en værdifuld kilde til læring. Udvikling af et PULP er en længerevarende proces, hvor etablering er ét skridt på vejen til fortsat professionel udvikling i PULP'en.

Bevægelsesprofiler i pædagoguddannelsen

v. Kristian Fahnøe Munksgaard, kfm@ucl.dk

Baggrund: I relation til bevægelse ses det, at pædagogers uddannelsesniveau har betydning for hvor meget børn i dagtilbud bevæger sig og at pædagoger ikke føler sig rustet til at anvende bevægelse som et pædagogisk værktøj. I Danmark og i andre lande bevæger børn i dagtilbud sig ikke nok i relation til nationale anbefalinger. Ved skolestart er krop og bevægelse et område hvor lærere og skolepædagoger vurderer, at børn har udviklet sig mindst.

Formålet med Ph.d. projektet er, at undersøge hvilken betydning en bevægelsesprofil på pædagoguddannelsen i Svendborg har for studerendes udvikling af professionsidentitet og deraf følgende vilje til, oplevede evne til og motivation for at inddrage bevægelse i arbejdet som pædagoger i fremtiden.

Forskningsspørgsmål: Hvordan oplever studerende ved en dansk pædagoguddannelse med en særlig bevægelsesprofil udviklingen af deres professionsidentitet? Hvilken betydning har det for deres vilje til, evne til samt motivation for inddragelse af bevægelse i praksis?

Teori: Professionsidentitet defineres som det, der vedrører "...how teachers see themselves based on their interpretations of their continuing interaction with their context". Interaktionen manifesteres i fire begreber: "Job Satisfaction", "Occupational Commitment", "Self-Efficacy" og "Change in Level of Motivation". Projektets teoretiske fundament tager udgangspunkt i disse.

Metode: Studiet er et casestudie af bevægelsesprofilen på pædagoguddannelsen i Svendborg. Der gennemføres baseline spørgeskemaundersøgelse på studerende fra pædagoguddannelserne i Svendborg og Jelling (N=128). Dybdegående kvalitative interviews og deltagerobservation gennemføres to gange med 16 studerende. I alt 32 interviews og 32 observationer.

Diskussion: Ph.d.projektet forventes påbegyndt i februar 2019. Dette abstract ligger op til en diskussion af centrale temaer, som til stadighed har særlig opmærksomhed fra den Ph.d. studerende.

- Informanterne i studiet omfatter både studerende fra Svendborg og Jelling. Hvilke muligheder og potentielle ulemper kan identificeres i denne sammenhæng?
- Hvordan håndteres at begrebet professionsidentitet i høj grad knytter an til en profession og ikke til informanternes beskæftigelse som studerende?
- Hvordan sikres udbredelse af resultater, når data i højere grad kan ”fortælles” end ”tælles”?

Takt og utakt i undervisningen

v. Lise Réol, reol@via.dk

Hvordan kan kropslige øvelser - sociale såvel som individuelle - have en positiv indvirkning på elever med opmærksomhedsforstyrrelser deltagelse i klassefællesskabet? Dette er forskningsspørgsmålet der kredses om i projektet ” I spændingsfeltet mellem fælleskab og individualitet - at få elever med opmærksomhedsforstyrrelser med i fællesskabet”. I projektet trækkes der bl.a. på den fænomenologisk livsfilosofiske tradition (f.eks. Pahuus, 1993), Van Manens begreb om ”takt” og neuro-affektive (Hart et al., 2017) vinkler, der relateres til motion og bevægelsesaktiviteter i skolen.

Projektet er todelt og indeholder både et litteratur-review og et aktionslæringsforløb i en folkeskoleklasse. Aktionslæringsforløbet er under udarbejdelse og det er refleksioner over denne arbejdsmetode, der vil være i fokus under præsentationen. Jeg er i arbejdet inspireret af Benedicte Madsens forståelse af aktionslæring (Madsen, 2010). og ønsker blandt andet at diskutere 1) udfordringerne ved både at være projektleder og have en observerende rolle samtidig og 2) udfordringerne omkring kategorisering og stigmatisering, når der er fokus på særlige elevgrupper i et forskningsprojekt, dvs. at inkusionsforskningen risikerer at skabe yderligere eksklusion (jf. Popkewitz, 2018).

Litteratur:

- Madsen, B. (2010). Aktionslæringens DNA - en håndbog om aktionslæringens teori og metode. Aarhus, VIA systeme.
- Pahuus, M. (1993). Den enkelte og de andre: Om at være sig selv uden at være sig selv nok. Kbh., Gyldendal
- Popkewitz, T. (2018). <https://eera-ecer.de/ecer-programmes/conference/23/contribution/42983/>
- Van Manen (1993) Pedagogisk takt. Caspar forlag.

Bevægelse og dannelse

v. Jens-Ole Jensen, joj@via.dk

Skolereformens indførelse af motion og bevægelse har til formål at "... medvirke til at fremme sundhed hos børn og unge og understøtte motivation og læring." (Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, 2013), og har dermed et overordnet instrumentelt sigte. Men folkeskolen har bl.a. også til formål at "... forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati." og pudsigt nok nævnes hverken sundhed, motivation eller læring i folkeskolens formålsparagraf.

Ovenstående forhold rejser en række spørgsmål: Hvorfor begrundes indførelsen af motion og bevægelse således? Hvilke muligheder risikerer man at overse, når motion og bevægelse alene begrundes instrumentelt? Og hvilke risici indebærer et snævert instrumentelt blik på motion og bevægelse?

Ovenstående spørgsmål undersøges med afsæt i dannelsesbegrebet, og det belyses, hvilke dannelsesvisioner der potentielt kan knytte sig til bevægelse i skolen. Oplægget anvender Wolfgang Klafki's dannelsesbegreb (Klafki, 2001), og kommer med et bud på, hvilke epokale nøgleproblemer der relaterer sig til bevægelse og hvilke eksistentielle kvaliteter, der efter oplægsholderens opfattelse knytter sig til bevægelse (Jensen, 2018). Endelig diskuteres berettigelsen af at tale om bevægelsesdannelse i relation til almen dannelse.

Litteratur:

Jensen, J.-O. (2018). Ståsteder i bevægelse. Hvad er meningen med bevægelse? In J.-O. Jensen, E. Volshøj, & H. T. Jørgensen (Eds.), *Motion og bevægelse i skolen* (pp. 242–256). København: Hans Reitzels Forlag.

Jensen, J.-O. (in press). Bevægelse og dannelse. I *KvaN. Tidsskrift for læreruddannelse og skole*. (4).

Klafki, W. (2001). *Dannelsesteori og didaktik: nye studier*. Aarhus: Klim.

Ministeriet for Børn; Undervisning og Ligestilling. (2013). *Aftale mellem regeringen (Socialdemokraterne, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti), Venstre og Dansk Folkeparti om et fagligt løft af folkeskolen*. Retrieved from <http://www.kl.dk/Fagomrader/Folkeskolen/Folkeskolereformen/>

Om alsidig dannelse af kroppen i daginstitutionspædagogikken

v. Michael Blume, mib@via.dk

I denne præsentation fremlægges de første resultater af et teoristudie om kropsdannelse. Undersøgelsen er motiveret af en erkendelsesinteresse for at forstå øvelsespraksisser, som er rettet

mod kroppens dannelse. Som udgangspunkt skal der spores historiske aspekter af begrebet 'legemsøvelse', altså øvelser der har til formål at træne kroppen... (Den Danske Ordbog.dk). Herefter sættes begrebet ind i en dannelsekontekst og det skal undersøges hvad det vil sige at øve sin krop. Til formålet inddrages Peter Sloterdijks filosofiske tilgang - mennesket er dømt til at øve sig - til at reflektere over øvelsesbegrebet (Sloterdijk, 2012). En alsidig kropslig øvelsespraksis efterlader ikke kroppen upåvirket og det aspekt belyses ved hjælp af habitus-begrebet (Bourdieu, 2001; Wacquant, 2014) og Hartmut Rosa's begreb 'resonanserfaringer' (Rosa, 2016).

Indsigterne skal bruges til at gentænke begrebet 'legemsøvelse' som øvelsespraksisser, der sigter mod kroppens dannelse og til at formulere grundlæggende didaktiske aspekter målrettet aldersgruppen i dagtilbud. Centralt står spørgsmålet om, hvordan man kan forankre en alsidig kropslig øvelseskultur i hverdagen, som er håndterbar, begribelig og meningsfuld (Antonovsky, 2000).

Referencer:

- Antonovsky, A. (2000). *Helbredets Mysterium*. Kbh. Hans Reitzels Forlag.
- Bourdieu, P. (2001). *Af praktiske grunde*. Kbh.: Hans Reitzels Forlag.
- Wacquant, L. (2014). *Homines in extremis: Hvad 'kæmpende forskere' lærer os om habitus*. I: *Praktiske Grunde*. Nordisk tidsskrift for kultur- og samfundsvidenskab. 8. årgang 1-2, s.54-62.
- Rosa, H. (2016): *Resonanz. Eine Soziologie der Weltbeziehung*. Berlin Suhrkamp.
- Sloterdijk, P. (2012). *Du musst dein Leben ändern*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.

Krop og lederskab i bevægelse på pædagoguddannelsen

v. Mette Skovhus, meask@Via.dk og Helle Winther, Nexs KU

Siden den nye skolereform i 2014 er døren til skolen i højere grad blevet åbnet for pædagogerne. Fra primært at have befundet sig i fritidspædagogikken, er pædagogerne blevet en større del af skolepædagogikken (Fisker, 2016; Brostrøm, 2016). Pædagogernes arbejdsopgaver har dermed forandret sig, og nye udfordringer er blevet en del af deres professionelle liv. I dag betyder det blandt andet at pædagoger skal kunne varetage den understøttende undervisning alene samt tilrettelægge og indgå i læringsfællesskaber i samspil med lærerne. For mange pædagoger har det medført, at de skal indtage nye rum, rum som for dem kalder på et nyt og et andet lederskab.

Dette pilotprojekt undersøger, hvordan vi kan udvikle pædagoguddannelsen, og sætte fornyet fokus på kroppens betydning for udvikling af lederskab og relationskompetence.

Baggrunden for projektet er et undervisningsforløb på skole fritid specialiseringen på 2. praktikperiode. Her er ledelse af udviklings – og læringsrum samt klasserumsledelse og det at lede og samle børn om konkret læring er skrevet ind i bekendtgørelsen.

Vi tager udgangspunkt i kvalitative metoder, herunder arbejdes der sær med inspiration fra aktionsforskning og praktikerforskning. Med afsæt i den fænomenologiske teoritradition og teorien

om den professionspersonlige kompetence, ønsker vi at undersøge, hvordan vi kan udvikle de pædagogstuderendes lederskab på pædagoguddannelsen.

Projektet tager afsæt i de studerendes læreprocesser. De foregår både igennem teori - og bevægelsesundervisning på studiet og i det øvelsesrum, som praktikken udgør. I forløbet arbejder de studerende med praksisfortællinger, herunder oplevelsesbeskrivelser til indsamling af data.

Uddrag af fortællinger bliver anvendt i vores præsentation og i en kommende publikation.

I pilotprojektet undersøger vi også, hvordan forskningsbaseret viden kan anvendes og inddrages på professionsbachelorniveau. Med projektet forsøger vi desuden at skabe nye muligheder for at bygge bro mellem universiteter og professionshøjskoler i Danmark. Projektet kan udvikles til en større skala og dermed kan flere uddannelser bydes om til dans.

Dancing Days with Young People. An art-based co-produced research film on embodied leadership, creativity and innovative education

v. Helle Winther, hwinther@nexs.ku.dk

The film *Dancing Days with Young People* is inspired by art-based and performative social science, where artists and researchers examine important issues together. The film follows one teacher, 21 university students and 200 high school pupils from various cultural backgrounds. It focuses especially on the young university students in a challenging course of teaching emphasizing creativity, embodied leadership and dance. Here they also teach the high school pupils various styles of dance. Research shows that it can be challenging for many young people to develop teaching competency and the embodied leadership they will need in their impending work as teachers. This is also an issue in many university educations and other educational fields. Therefore, the research questions examined how we can develop somatic awareness, creativity and embodied leadership through innovative educational processes. And how close-to-practice, artistic *elicitation methods* may contribute to both researching and portraying this process. The possibilities for transforming research data into *artistic* productions, either as performance, film or dance, have been developed throughout the years (Bagley and Canzienne, 2002; Douglas & Careless, 2008; McNiff, 2009; Roberts, 2008; Snowber, 2002; Sparkes, 2002; Sparkes, et al., 2003; Jones, 2017; Pink, 2014). Art-based and performative research practices have the possibility to help researchers give insight into lived experiences and "hear the heartbeats" of other people (Richardson, 2004; McMahan, 2016). As Gergen & Gergen (2018), state, enormous riches are offered to social scientists through the lens of dance, music and other performative methods. Here, film too has the possibility of reaching people not only intellectually, but emotionally as well (Hearing & Jones, 2018).

This film was created by collaboration between a researcher and teacher, a documentary film instructor, a musician and a creative film editor. This presentation will illustrate and discuss primarily the research process and the collaboration between the artists and the teacher & researcher. Moreover especially chosen scenes of the film will be shown during the presentation.

Fordele og barrierer ved brug af bevægelsesfremmende mobilteknologi i undervisningen.

v. Lars Domino Østergaard, ido@hst.aau.sk

Siden folkeskolereformen i 2014 har der været forskellige udspil til hvordan bevægelsesaktiviteter kan integreres i den daglige undervisning (Bugge et al., 2016; Østergaard, 2017) og følgende en række konkrete forslag til hvilke aktiviteter, der kan bruges i de forskellige fag som fx Sæt skolen i bevægelse (Dansk skoleidræt). SMARTsport, der er DGI's forslag til hvordan man ved brug af mobilteknologi kan stimulere elever til at bevæge sig i undervisningen, bliver i indeværende projekt undersøgt dels mht. hvilke former for bevægelsesaktiviteter, der understøttes af mobilteknologi, og dels hvilke fordele og barriere, der er ved at anvende mobilteknologi i undervisningen til at fremme elevernes fysiske aktivitet.

Der blev i undersøgelsen både anvendt observation af undervisning, hvori der indgik mobilteknologi, og interview med lærer og elever. I alt deltog elever fra fire klasser samt 15 lærer og to pædagoger, der alle havde erfaringer med at bruge mobilteknologi i undervisningssammenhæng.

Resultaterne viste, at det kun er et begrænset antal apps der anvendes i undervisningssammenhæng foruden mobilernes kamerafunktion, mens variationen i relation til fag var større. De typer af bevægelsesaktiviteter, der var fremherskende, var brain-breaks og faglige understøttende bevægelsesaktiviteter. Lærerne beskrev brugen af mobilteknologi til fremme af elevernes fysisk aktivitet som en ny anderledeshed, der i høj grad i de ældre klasse passede med elevernes interesser og fordrede samarbejde og faglig læring. Primært anvendte læreren mobilteknologien til repetitionsopgaver eller til faglige orienteringsløb, hvor det var konkrete opgaver, der skulle løses. Lærere påpegede som barriere en meningsløs brug af mobilteknologi, der ikke er målrettet faglige læringsmål, at der kan være tekniske udfordringer i brug af mobilteknologi, og at det tager tid at forberede forløb, hvor mobilteknologi er integreret.

På baggrund af undersøgelsen er der fremkommet en række anbefalinger i forhold til lærerne og hvornår og hvordan de mest optimalt kan anvende mobilteknologi.

Undersøgelserbaseret tværfaglige idræts-biologiundervisning som en meningsfuld og motiverende måde at integrerer teorifaglig læring i idrætsfaget.

v. Lars Domino Østergaard, ido@hst.aau.sk

I og med at idræt er blevet et eksamensfag, er der i langt højere grad end tidligere fokus på at eleverne tilegner sig idrætsfaglig teori i faget. Dog giver det stadig udfordringer i forhold til hvordan

idrætsteori implementeres mest optimalt i forhold til elevernes læring. Indeværende projekt foreslå at idrætsfaget arbejder sammen med biologi om nogle fællesfaglige problemstillinger, så idrætsteorien fremtræder både relevant og meningsfuld og bliver implementeret i forhold til et praksisfelt med relation til læringsmål i både idræt og biologi.

I projektet deltog 122 elever fra fire skoler fordelt på seks klasser foruden otte lærere. Forløbet begyndte med en med en fælles introduktion i klasserne, hvorefter eleverne selv valgte fællesfagligt fokusområde og udarbejdede en problemstilling, der var relevant for både idrætsfaget og biologi. Efterfølgende undersøgelser blev enten udført ved praktiske øvelser eller ved søgning på internettet. Elevernes fund og konklusioner blev præsenteret klassevis. Data blev indsamlet i form af videoobservationer og semistrukturede gruppebaserede interview med udvalgte elever og medvirkende lærere. Efterfølgende kodning og tematiske analyse gav anledning til 132 koder, der blev fordelt på fire generelle temaer og et om lærersamarbejde.

Observationerne vist tegn på at eleverne arbejde motiveret med de tværfaglige problemstillinger, hvilket blev understøttet af lærerudtaleser i de efterfølgende interview. Det blev fremført at ikke-idrætsaktive elever og ikke-biologiinteresserede elever aktivt deltog i arbejdet med at belyse den fællesfaglige problemstillingen. Det idrætsteoretiske aspekt blev fremhævet af eleverne, der på baggrund af det fællesfaglige forløb tydeliggjorde, at de opfattede idræt som et læringsfag med tilhørende teori. I deres fællesfaglige præsentationer var det endvidere tydeligt, at eleverne i flere tilfælde havde koblet idrætsteoretiske og biologiske perspektiv med fysiske præstationer, hvorved de demonstrerede læring på kompetenceniveau.

Familieidrætsprojekt med flygtninge på udrejsecentre

– om tilknytning, tryghed, fællesskab og glædesfyldte øjeblikke

v. Maise Johansen & Helle Winther

Familieidrætsprojekt på udrejsecentre - om tilknytning, tryghed, fællesskab og glædesfyldte øjeblikke. Et samarbejde mellem Røde Kors og Institut for Idræt og Ernæring, Københavns Universitet.

Mange familier på flugt er præget af følelsesmæssige, sociale og eksistentielle problemer på grund af deres livsomstændigheder. De kommer fra andre kulturer, taler mange forskellige sprog, og kan være svære at nå udelukkende gennem det talte sprog. Deres sårbare situation er påvirket af både fortid, nutid og fremtid. *Fortiden* rummer flugt-, krigs- og/eller fattigdomsoplevelser. *Nutiden* er en ventetid på udrejsecentret og er præget af en usikkerhed for *fremtiden* efter udsendelsen. Familieidrætsprojektets formål er, at støtte disse familier og især tilknytningen mellem børn og voksne igennem familieidræt. Projektet består af helhedsorienterede bevægelsesaktiviteter, som indeholder enkle og lettilgængelige lege, danse og boldspilsaktiviteter, hvor hele familien både børn og forældre kan deltage sammen. Familieidrætten har fokus på at skabe glædesfyldte øjeblikke. Herunder er der fokus på at skabe kontakt, sociale relationer, tryghed, fællesskab og læring. Vi har et

særligt fokus på at styrke den nære følelsesmæssige relation mellem barn og forælder – en relation som er under pres, når man er afvist asylansøger med uvis fremtid. Forskningsmæssigt tages der primært udgangspunkt i praktikerforskning og fænomenologisk inspirerede metoder.

Projektet er startet i september og kører indtil videre frem juni 2019. Det finansieres af Røde Kors og Institut for Idræt og Ernæring KU. Ud over konferencens to oplægsholdere deltager en underviser fra Røde Kors samt 8 bachelor og specialestuderende fra Institut for Idræt og Ernæring. Projektet viser allerede nu helt unikke potentialer, da familieidrætten skaber en nærværende og glædesfuld kontakt mellem børn og forældre og er med til at styrke de sårbare familiers enhed. Fra et forskningsperspektiv er der en mangel af viden og videnskabelige artikler både nationalt og internationalt omkring idræt og asylansøgere. Vi ønsker derfor at forske i videre feltet og formidle forskningen i både den videnskabelige verden samt i praksis dvs. til pædagoger, psykologer mv., der arbejder med målgruppen.

Ro, berøring og mindfulness

v. Mette Schmidt Professionshøjskolen ABSALON

”At rette den fulde opmærksomhed på det vi oplever øjeblik for øjeblik på en særlig måde uden at dømme.” Jon Kabat Zin

Ro, berøring og mindfulness er et valgmodul på pædagoguddannelsen på Professionshøjskolen Absalon med overvældende stor søgning. Gennem et modul på 6 uger og 90 lektioner føres de studerende gennem en oplevelsesorienteret proces fra egen erfaring til planlægning, gennemførelse og evaluering af et lille praksisforløb med omdrejningspunkt i modulets indhold. De studerende undervises både praktisk og teoretisk i Yoga, Berøring og Mindfulness samt i kropfilosofi og professionspersonlige kompetence. Dette oplæg videregiver erfaringer fra arbejdet med de studerende herunder, hvordan brugen af oplevelsesbeskrivelser (Winther, 2010), der er kropsligt og følelsesmæssigt forankrede, har givet de studerende værktøj til både at blive bevidst om deres egne processer og blive trænet til at observere deltagere i deres praksisforløb. Hovedfokus i oplægget vil dreje som om erfaringer fra arbejdet med aktiviteterne i praksis og de studerendes forandringsprocesser og erkendelser gennem forløbet omkring deres professionelle nærvær. Der lægges op til en diskussion af, hvordan vi i højere grad kan integrere de professionspersonlige (Winther, 2012) kropslige forankrede kompetencer gennem uddannelsen til pædagog og på hvilken måde det kan styrke de kommende pædagogers relationskompetence i hele det pædagogiske arbejdsfelt.